

Hoofdredacteur ESB

a.jolink@sdu.nl

Exit

Niets doen is geen optie, zo liet de minister van Financiën onlangs via de Miljoenennota weten aan alle belastingbetalers. Om uiting te geven aan de nog resterende opties liet het kabinet vervolgens een kordon aan commissies posteren die een twintigtal thema's in heroverweging moet nemen. Elk kordon roept echter de vraag op wat wordt buitengesloten maar evenzo wat wordt binnengesloten. Wat werd buitengesloten waren in ieder geval de ideeën en thema's die niet op de agenda zullen komen. Wat wordt binnengesloten is lastiger te achterhalen maar laat zich deduceren tot die optie die nog overblijft: niets doen.

In een ver verleden was niets doen *bon ton* voor wie economische politiek wilde bedrijven. Met name de achttiende-eeuwse franse econoom liet zich voorstaan op een *laissez-faire* politiek waarin de wereld vanzelf gaat. De Franse staatsman René-Louis de Voyer de Paulmy, marquis d'Argenson liet het ook nog eens in zijn memoires aantekenen: *Laissez faire, telle devrait être la devise de toute puissance publique, depuis que le monde est civilisé*. Economen van alle tijden hebben zich dit ter harte genomen in de cultus van de markt.

Ook de Nederlandse politiek kan zich aan deze optie niet onttrekken: na maanden van actieve crisisbestrijding, deprivatisering en investeringsbeleid is de periode gekomen om na te denken over een exitstrategie. In de Miljoenennota wordt maar een enkele keer gesproken over een exitstrategie en dan nog een die nu niet zal werken: meer exporteren. De exitstrategie die de weerkeer naar de markt markeert ligt verstrengeld met de structurele hervormingen die nu voor heroverweging worden aangeboden. En naar het zich laat aanzien zal de ontwarring vele malen zo lastig zijn als het besluit om eerst de monetaire sector te redden en daarna de reële economie te ondersteunen. 16

In een recente publicatie van de IMF, het *Global financial stability report* (IMF, 2009), wordt een voorschot genomen op wat eufemistisch de *disengagement of crisis interventions* wordt genoemd. In het verslag geeft het IMF richtlijnen voor de planning van deze ontvlechting waarbij ontwerp en uitvoering van het proces helder moeten worden gecommuniceerd door de overheid, zowel wat betreft de timing, als ook de snelheid en duur van de ontvlechting. In de ogen van de opstellers van het rapport moeten beleidsmakers vooral de gids worden van de markt zodat zich geen verrassingen zullen voordoen. Deze opstelling van het IMF is opvallend omdat het een sterke nadruk legt op het management van de economie in de periode waarin het management van de economie haar feilen heeft getoond. Daarnaast is de opstelling van het IMF opvallend omdat het exclusief de aandacht richt op de monetaire sector en dito transacties, in een recessie die is doorgebroken naar de reële economie.

In een wat minder ver verleden was het met name Nobelprijswinnaar Robert Lucas (1976) die er terecht op wees dat de gevolgen van economisch beleid onvoorspelbaar zijn als de reacties en verwachtingen van individuen niet in kaart zijn gebracht. Dit geldt bij elke beleidsverandering, dus zowel bij een intredende als bij een uitredende overheid. Het optreden van de Nederlandse overheid bij de Grote Bankencrisis was in dat opzicht een gok waarbij, naar het zich laat aanzien, de uitkomst per saldo positief is. De reprivatisering van de Nederlandse banken, waar de minister van Financiën herhaaldelijk aan herinnerd wordt, zal eveneens een gok zijn waarbij de kritiek van Lucas ter harte kan worden genomen, en waarbij de gidsen van het IMF met vuur spelen.

De optie om niets te doen is in de huidige Miljoenennota te makkelijk ingekapseld, daar waar niets doen ook iets doen is, en mogelijk zelfs een goede optie. De ontvlechting van de overheid van de markt wordt nu gezien als doel op zich en te weinig als middel om het doel te bereiken. De optie om niets te doen geeft de mogelijkheid om de overheid en markt als communicerende vaten het spel te laten spelen waar het uiteindelijk om gaat: een gezonde post-crisis economie. In dat perspectief is niet de engagement of disengagement de sleutel tot de voortgang, maar de vraag tot hoe ver de overheid reikt en vanaf waar de markt begint.

LITERATUUR

IMF (2009) *Global financial stability report*. Washington, D.C.: IMF.

Lucas, R. (1976) *Econometric policy evaluation: a critique*. In Brunner, K. en A. Meltzer, *The Phillips Curve and labor markets*, Carnegie-Rochester conference series on public policy, 1, New York: American elsevier, 19-46.